
Informe de suport a la creació d'una residència d'Arts i Ciències Humanes a la casa natal de Rafael Chirbes a Tavernes de la Valldigna

Autor: Css. Llegat Històric i Artístic
Aprovació: Ple a l'Alcora 28 març 2022

"Lo que más me ha gustado siempre es la literatura. La literatura cuenta algo que no cuentan ni las otras artes ni el periodismo, y tiene una posibilidad de llegar al fondo de ser humano"
Rafael Chirbes

El Consell Valencià de Cultura, màxim òrgan consultor i assessor de la Generalitat Valenciana en matèria de cultura, recolza en totes les seues vessants la promoció del coneixement cultural, artístic i literari del nostre territori. A més, el Consell Valencià de Cultura ha mostrat des del primer moment fundacional, una preocupació i atenció especials per la salut i el foment de la literatura i dels nostres escriptors i escriptores tal i com ho demostrà donant suport a l'ajuntament de Gandia amb l'aprovació en febrer de l'any 2018 de l'informe "Gandia: ciutat literària i casa dels escriptors"¹. Després de la visita duta a terme per part de la Comissió de Promoció Cultural del Consell Valencià de Cultura a la població de Tavernes de la Valldigna el 21 de gener del 2022, fou aprovada la realització d'un informe mitjançant el qual es mostrara el seu suport a la creació d'una residència d'arts i ciències humanes a la casa natal de Rafael Chirbes.

- Justificació

Rafael Chirbes Magraner (Tavernes de la Valldigna, 1949-2015) és sense dubte un dels narradors valencians en llengua castellana més importants del període comprès entre finals de la dècada dels huitanta del segle passat i els inicis de la present centúria, els anys que corresponen a la publicació de la seua primera novel·la, *Mimoun* (1988), i l'última, publicada de manera pòstuma, *París-Austerlitz* (2016).

Quasi tres dècades durant les quals Chirbes desplega una producció novel·lística, sempre sota l'emparr de la prestigiosa editorial Anagrama, que el situa com un autor de primer ordre, un escriptor que combinava una enorme saviesa analítica per captar l'essència humana i de diferents moments històrics (de la postguerra a la transició, passant pels anys de la bombolla urbanística i la relaxació moral, a la davallada econòmica que arrenca de la deflagració de Lehman Brothers), amb una capacitat narrativa excelsa i una prosa riquíssima, d'una gran expressivitat, farcida de recursos lèxics i retòrics.

---

¹ <https://cvc.gva.es/wp-content/uploads/611-1.pdf>

Poc amic del frec i les capelles literàries, Chirbes va anant construint un edifici literari sòlid, que va consolidar-se definitivament a partir de l'any 2000 des del seu retir de Beniarbeig (La Marina Alta). De la primera etapa podem destacar obres com *La buena letra* (1992, traduïda al valencià el 2018 en l'editorial *Lletra Impresa*), *La larga marcha* (1996) o *La caída de Madrid* (2000).

No obstant això, el reconeixement generalitzat li arribarà en el tram final de la seua producció, amb novel·les com *Los viejos amigos* (2003, Premio Cálamo) i, sobretot, amb les que són segurament les dues obres més importants, *Crematorio* (2007) i *En la orilla* (2013), una exuberant dissecció, respectivament, de la corrupció urbanística i de l'impacte entre les classes mitjanes de la crisi que arrencava el 2008. Dues obres que li valgueren reconeixements com el Premi de la Crítica o el Premi Nacional de Narrativa.

La recent publicació dels seus interessants diaris (*Diarios. A ratos perdidos 1 i 2*, 2021), ha contribuït a posar de nou el seu nom sota els focus. Però pensant en el mitjà i llarg termini, la figura i la producció de Chirbes (qui conreà també el periodisme, la crítica literària i l'assaig), mereixen ser fomentades i preservades, per la qual cosa considerem que és responsabilitat dels poders públics donar suport a iniciatives que siguen capaces de posar en valor l'obra i assegurar la transmissió a les generacions successives.

El projecte "La Llar de la Bona Lletra", plantejat en la casa natal de Chirbes a Tavernes de la Valldigna (la Safor), és una d'aquestes iniciatives. Que combina a més la tasca de preservació i difusió amb la voluntat d'irradiar i projectar cultura.

-“La Llar de la Bona Lletra”

Amb Rafael Chirbes com a figura nuclear, però reivindicant també dos escriptors més de Tavernes de la Valldigna, el poeta Joan Vicent Clar (Premi Octubre de Poesia el 1984) i José Monleón (Premi Nacional de Teatre 2004), "La Llar de la Bona Lletra" és un projecte de l'escriptor i gestor cultural Francesc Bononad, assumit per la Fundació Rafael Chirbes i per les institucions locals, que aprofitant el modest habitatge on va nàixer l'escriptor, planteja la creació d'una residència creativa d'arts i ciències humanes.

Els objectius de la iniciativa són els següents:

- Difondre l'obra i la figura de Rafael Chirbes.
- Difondre l'obra i la figura de Joan Vicent Clar i José Monleón, autors també nascuts a Tavernes de la Valldigna.
- Promoure les arts i ciències humanes.
- Atraure i acollir el talent i l'excel·lència.
- Crear *ambaixadors* culturals que compartisquen el seus sabers i les seues creacions entre ells, amb ells i amb els i les habitants de la Safor-Valldigna.
- Generar i transferir el coneixement des de la innovació.
- Activació de la ciutadania a través d'un procés de participació i d'innovació.

El projecte es proposa això a través de la creació d'un clúster cultural: cal ressaltar que la modesta residència de la família, en l'actual Plaça Rafael Chirbes, acull la Casa de Cultura, la Biblioteca Municipal i la casa natalícia de l'escriptor. La idea és que la Casa de Cultura siga el centre d'exhibició d'exposicions o mostres, la Biblioteca Municipal el lloc de custòdia i conservació dels arxius d'aquests tres escriptors i la futura "Llar de la Bona Lletre" el centre de creació i d'estudi de l'obra de Chirbes.

És important ressaltar que no sols es planteja aquesta iniciativa com una manera de promoció de la ciutat i de difusió de l'obra dels escriptors: el concepte de residència (especular de la residència Faber d'Olot, actualment Faberllull, una de les iniciatives pioneres en aquesta matèria a l'Estat), parteix de posar sota el focus el concepte de creació i innovació, habilitar espais en els quals siga possible treballar, investigar i crear al voltant de la figura i l'obra de Rafael Chirbes.

Residències d'arts i ciències humanes que, a més, serveixen per generar sinergies, perquè els artistes, escriptors o investigadors que aniran a Tavernes deixaran també la seua petjada en forma d'activitats, conferències, xerrades, cicles, o qualsevol altre enfocament, compartint els seus sabers i les seues creacions entre ells i amb els habitants de la Safor-Valldigna. I esdevindran, com ha passat en el cas d'Olot, d'ambaixadors del clúster i del que allí passa, amb els quals es podran teixir nombroses xarxes que convertisquen "La Llar de la Bona Lletre" en un hàbitat acollidor cada vegada més ric, més humà i més just.

-Valoració del projecte "La Llar de la Bona Lletre" i recomanacions del Consell Valencià de Cultura

Rafael Chirbes ha sigut un escriptor compromés amb la bellesa i la violència de cada paraula expressada en els seus llibres. Chirbes ha realitzat una escriptura de resistència i ha escarbat en les seues lletres la corrupció, ha assenyalat els seus responsables, al mateix temps que ha denunciat una societat ancorada en la crisi. Chirbes ha escrit sobre allò que la societat no volia vore i ho feia de manera apassionada mitjançant una mirada contundent i única, la qual cosa l'ha convertit en un escriptor imprescindible de la literatura espanyola de la fi del segle XX i de principis del segle XXI. Per aquest motiu el Consell Valencià de Cultura recolza i valora de manera molt positiva la creació de "La Llar de la Bona Lletre", una residència d'arts i ciències humanes a Tavernes de la Vallidigna que estudeie i difonga les seues creacions literàries.

No obstant això, el Consell Valencià de Cultura vol dur a terme les següents recomanacions:

- Apostar per la creació i la consolidació de "La Llar de la Bona Lletre" com a clúster cultural a l'entorn de la plaça de l'Escriptor Rafael Chirbes a Tavernes de la Vallidigna, el qual garantisca les condicions òptimes per a l'exhibició i la creació d'investigacions al voltant de la figura de Rafael Chirbes.

- Establir les condicions adequades perquè el llegat de Rafael Chirbes siga conegut en les universitats i en els centres d'investigació amb la finalitat que la seua obra i el seu arxiu fotogràfic puguen ser estudiats i analitzats per les persones investigadores.
- Crear nexes d'unió culturals i de territori entre les poblacions amb les quals Rafael Chirbes estigué vinculat: Tavernes de la Vallidigna (La Safor) com a lloc de naixement, Valverde de Burguillos (Extremadura) on viví dotze anys, i Beniarbeig (la Marina Alta), lloc on està la seua fundació.
- Fomentar "La Llar de la Bona Lletre" com un reclam a nivell nacional i internacional per dur a terme residències d'investigació al voltant de l'escriptor Rafael Chirbes impulsant els vincles amb altres fundacions properes com les dels premis Nobel José Saramago i Darío Fo.
- Teixir aliances amb la Fundación de Ferrocarriles Españoles (FFE) ja que la casa natal de Rafael Chirbes està situada en la plaça per on transcorria el tren Carcaixent-Dénia i pels vincles familiars de la família Chirbes amb el ferrocarril, motiu pel qual es podrien crear possibles residències temàtiques dedicades a indagar en la relació entre les obres de la literatura universal i el tren.
- Per últim recomanem així de mateix de les institucions valencianes, especialment de la Generalitat Valenciana, que una vegada posada en marxa la "Llar de la Bona Lletre" hi haja un seguiment per garantir el correcte funcionament i la viabilitat econòmica a futur.

Aquest informe, seguint el protocol habitual serà enviat a la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, a la Conselleria d'Habitatge i Arquitectura Bioclimàtica, a l'Ajuntament de Tavernes de la Vallidigna, a la Fundació Chirbes i a l'Ajuntament de Beniarbeig.